

Jiří Stránský

TICHÁ POŠTA

argo

TICHÁ POŠTA

Jiří Stránský
TICHÁ POŠTA

argo

Edition © Argo, 2022

Copyright © Jiří Stránský – heirs, 2004, 2022

Cover art © Tomáš Coufal, 2022

ISBN 978-80-257-3879-5 (váz.)

ISBN 978-80-257-4006-4 (e-kniha)

Tichá pošta

Hans s Jochenem chodili v posledních dvou týdnech na tenhle kopec skoro denně. Ze školy domů, honem se naobědvat, každý udělat, co měl uloženo, a pak už stačilo vyjít za humna a hvízdnout na prsty – dělil je od sebe jen sad starého pana Kronbauera.

Byl únor a všude plno sněhu, to ale pro ně vůbec nic neznamenalo – jinak než na lyžích se stejně nepohybovali, bez nich by se nedostali ani do školy. Ráno sice nebylo moc příjemné skoro celou cestu pořád stoupat, zato zpátky je lyže dovezly až k chalupě samy, bez odstrkování...

Kopec se jmenoval Hut, česky Klobouk, a taky tak vypadal. Trčel nad hrbolatou krajinou jako hučka odhozená samotným Rýbrcoulem. Však taky byla taková pověst, že Rýbrcoul, tedy Krakonoš, seděl jednou na Studniční hoře a svačil. A protože se nejlíbil s hučkou na hlavě, pověsil si klobouk na vrchol Sněžky. Jenže zapomněl nabídnout sousto svému sluhovi Větru, a ten mu za to odfoukl klobouk až sem do podhůří. Když to Krakonoš uviděl, nejdřív se zastyděl, ale pak mávl rukou a řekl, ať tam tedy klobouk už zůstane – že tam stejně nemají pořádný kopec...

Krkonoše byly z Klobouku vidět jak na dlani. Proto tam ale Jochen s Hansem ty poslední dny nechodili – ve třinácti letech by se bez pohledu na panorama Krkonoš bývali klidně obešli. Jenomže se psal rok 1945 a oni už taky s posmutnělým uspokojením věděli, že se válka chýlí ke konci – byť pro jejich národ nijak slavnému, a oni si nemohli pomoci a chodili se nahoru dívat, jak letecké svazy z jihu, západu i východu přilétají zasazovat Velkoněmecké říši smrtelné rány.

Válka se mrazivě dotkla i jejich rodin: Hansův nejstarší bratr byl v ruském zajetí a Jochenův strýc zahynul někde v Itálii. Tátové naštěstí do války nemuseli – oba byli dřevorubci a Říše potřebovala dříví tím víc, čím méně měla ostatních surovin. Kromě toho všechny mladší dřevorubce už dávno odvedli na frontu, takže ty starší už vzít ani nemohli. Tátové obou chlapců byli vždycky dřevorubci, stejně jako jejich tátové, dědové i pradědové – tedy i v době, kdy Krkonoše patřily Koruně české a potom dvacet let Československu. S česky mluvícími dřevorubci nikdy neměli důvod se nesnášet – dělali touž práci za tytéž peníze a sami se cítili občany Československa – německá národnost jim v tom vůbec nebránila. Do německé národně socialistické dělnické strany nevstoupili, ani když Hitler z těla Československa odřízl všechna hraniční pohoří – ten krásný zelený límec na krku republiky. Na rozdíl od mnoha svých sousedů, které Henlein zbláznil natolik, že ještě jako Čechoslováci považovali Velkého Vůdce za svého boha a osvoboditele, pro tyhle dřevorubce byl Hitler vždycky blázen, který hnal Němce do záhuby. A s tímhle názorem se netajili ani před svými rodinami, samozřejmě jen s jistotou, že o tom nikdo mimo domov ani nešpitne – moc dobře věděli, že by to mohlo znamenat přinejlepším koncentrák. Taky bylo dobře, že jejich vesnice byla malá a tedy i dětí bylo málo, a proto se tam nikdy nepodařilo založit místní organizaci Hitlerovy mládeže. Pokoušeli se o to i učitelé ve škole, kam se sjížděly děti z několika vesnic, ale nejen Jochen a Hans, ale i děti ostatních dřevorubců (které byly ve většině) z toho vyklouzly – po škole přece pomáhaly rodičům v lese, a tak vlastně prospívaly Říši mnohem účinněji. Tahle hromadná výmluva byla velice příjemná, vymysleli ji rodiče, kteří nejen nechtěli, aby jejich děti vycházely z domovů v hnědočerných uniformách s bílými podkolenkami a jednou za měsíc někde pochodovaly za zvuků bubnů a pronikavých píšťal a zpívaly ty útočné písně, ale především

chtěli děti odměnit jediným darem, který jim byli schopni dát za tolikou až nedětskou pomoc rodině: chvíle volna, v nichž si opravdu mohly dělat, co chtěly. Aby se tak i ony a po svém připravily co nejlíp na to, co asi nastane, až ta proklatá a prohraná válka skončí. I z oficiálních zpráv o hrdiných plánovaných ústupech německých vojsk bylo jasné, že konec války není daleko a že ten, kdo prohrál, bude muset nejdřív ze všeho vrátit, co ukradl, a jejich Birkental se napříště bude jmenovat jenom Březí, ne už Březí-Birkental jako před válkou. A oni budou znovu Čechoslováky a jejich práce bude mít ještě větší smysl – pokácené stromy pomůžou zacelit rány způsobené válkou. Nemohli se však při tomhle uvažování zbavit obav, co všechno se pak může stát. Jak se k nim budou chovat čeští dřevorubci, kteří se vrátí do chalup, z nichž byli vyhnáni. Jestli ty roky, co od té chvíle tak krutě uplynuly, nezabrání znovunabytí vzájemné důvěry, která mezi nimi celé generace panovala, a jestli Češi budou schopni rozeznat, že oni zůstali týmiž Němci, s jakými pracovali, a že s nenáviděnými nacisty nikdy neměli nic společného.

Děti ty obavy moc nechápaly – sice se na časy před válkou matně pamatovaly a s nimi i na některá česká slova, ale tato paměť byla spíš jakýmsi nevýrazným steskem po společných hrách, při nichž se nikdy příliš nerozlišovalo, kdo je Čech a kdo Němec – jejich dětské soužití mělo vlastní jazyk složený z počestěných německých a poněmčelých českých slov, jimž rozuměli všichni. Jejich pohled do budoucna byl proto mnohem příjemnější: blížilo se oživení té matné paměti a tedy i konec onoho nevýrazného stesku, který byl vlastně steskem po míru – ale to si třináctiletý kluk těžko uvědomí...

A tak ty bombardovací svazy, které Jochen s Hansem chodili pozorovat na kopec zvaný Klobouk, jim v těchto souvislostech spíš přinášely denně poselství, že zlá doba už brzy pomine a že opět nastane čas her.

Nebe bylo čistounce modré, sníh jen zářil, slunce na něj vrhalo ostré namodralé stíny smrků, a oni pospíchali – bombardéry v doprovodu tančících stíhaček létaly pravidelně. Ráno bylo zamlžené a s cestou na Klobouk ani nepočítali, ale z oken školy pozorovali, jak se to vybírá, a teď už se mohli spoolehnout, že jim neunikne jediné letadlo.

Kolem Klobouku se do údolí hadovitě stáčela silnice, z níž se muselo odbočit doprava, přejít pás lesa, a pak už rovně po strmém svahu zasněžených luk až na vrchol. Odtud bylo vidět nejen na Krkonoše, ale i na druhou, jižní stranu, do Čech, které se teď jmenovaly tak cize: Protektorát Čechy a Morava. Hranice nebyla daleko – bývalo by stačilo sjet dolů, projít kilometr lesa, a za ním už byly Čechy...

Jakmile se silnice začala stáčet doleva do první zatáčky, odbočili po své vyšlapané stopě z předchozích dní. Jochenovi se v čemsi zapříchla hůlka a málem upadl. Díky tomu si ale všiml, že jejich lyžařskou stopu přetíná jiná, na první pohled po člověku, který se tudy brodil bez lyží, zároveň však byla podivně nepravidelná a tvořila jakousi brázdu, v níž se otisk bot chvílemi ztrácel. Jochen tomu nerozuměl: Proč by se někdo zrovna tudy a takhle brodil sněhem? Od údolí směrem k silnici si ten někdo cestu spíš prodloužil, než zkrátil. A bez lyží? Hajný to určitě nebyl – ten je bez lyží jen v hájovně...

„Co tam stojíš? Uletěj nám!“ volal Hans, který už popojel hezký kus a obrátil se, protože Jochena za sebou neslyšel. Jochen na něho ale mával, aby se vrátil. Seděl u stopy na bobku a pořád si ji prohlížel.

„Hele,“ ukázal.

„No co, stopa,“ řekl Hans, „někdo asi uřízl strom a táhl ho za sebou.“

Jochen si zaťukal na čelo:

„Jo, to určitě! Takovouhle stopu žádný strom neudělá. To spíš něco jinýho.“

A ukázal jednu, druhou, desátou načervenalou skvrnku.

„Pytlák!“ řekl jistě a hrdě.

Hans obrátil oči k nebi:

„Pytlák! Něco upytlačí a potáhne to zrovna tudy, kde je sněhu nad kolena a kde by ho vyčenichal a dohnal i nejblbější pes. Když by mohl klidně jít po silnici.“

„Po silnici! To určitě! Aby ho někdo chytil!“

„Ale kdo, Jochene? Tahle silnice vede do Čech a nikdo po ní nejedzí. Leda snad vojáci.“

Na Jochenovi už začínal pracovat strach z neznámého.

Až po chvílce řekl:

„Tak kdo teda?“

Hleděli na sebe. Na letadla zapomněli. Ještě že na ně svítilo slunce a dodávalo jim odvahu. Až se Hans pohnul a vydal se po té cizí stopě. Jochen nerad za ním.

Znali to tu dobře. Věděli, že se tenhle les táhne mezi Kloboukem a silnicí, jejíž zatáčky vyplňuje, až k hranici a ještě i za ni. A že je přerušovaný jen mýtinami a pasekami a oplocenou školkou – od dětství sem chodili na borůvky, brusinky, houby, nosili sem svým otcům jídlo...

Ušli asi padesát metrů a každou chvíli se na sebe podívali. Rozuměli tomu čím dál míň – ta podivná stopa se skvrnami připomínajícími krev se podivně klikatila, ačkoliv se nemusela ničemu vyhýbat. Potom vysoký řídký les ukončila hradba mlází. A právě do ní stopa vedla. Zůstali bezradně stát. Tady ve vzrostlém lese kolem sebe viděli, ale v takovém mlází? Hans se konečně odhodlal a pustil se mezi husté větve. Jochen ho neochotně následoval. Asi po patnácti metrech se dostali na malou mýtinu s velkým pařezem uprostřed, kolem něžž se stopa nepochopitelně obtočila a rozrochala, a červených skvrnek (spíš už skvrn) v ní přibýlo. Až pak stopa pokračovala dál, ale byla širší a ještě míň čitelná a pochopitelná.

Hans ji chtěl následovat do dalšího mlází.

Vtom cosi uslyšel a otočil se:

„Cože?“

Jochen nechápal:

„Co cože? Já nic neříkal.“

Ozvalo se to znovu. Zase. Taky to bylo zřetelnější. Někdo sténal!

Hans zapomněl na opatrnost a vrhl se do mlází.

Když po pár metrech opět rozhrnul větve, aby ho nešlehaly do tváří, uviděl ho. Ležel na břiše, hlavu měl položenou mezi rukávy kožešinové bundy. Křečovitě natažené nohy byly obuty do silných válenek se zipy a tlustými podrážkami. Vedle pravého stehna byla ve sněhu velká červená skvrna.

Když zdolal mlází i Jochen a muže uviděl, jen vyjekl. Hansovi nebylo o moc líp, ale už si odpínal lyže.

„Je to letec,“ řekl a ukázal na mužovy válenky. „Podobný měl i Sepp Ulrich, když byl na dovolený.“

Zahleděl se na rudý sníh a dodal:

„Je raněnej. Potřebuje pomoc.“

Jochen jen zděšeně kýval hlavou.

Hans k muži přiklekl a položil mu ruku na rameno.

„Haló,“ řekl nesměle, „haló, co je vám?“

Rameno se pohnulo. Obličej zabořený do paží se pomalu otáčel, až na Hanse pohlédlo černé zmučené oko.

„Pomůžeme vám,“ Hans řekl tomu oku.

Jochen už byl taky bez lyží.

Muž s námahou zdvihl hlavu a vzepřel se rukou, aby se mohl otočit. Ale obličej se mu zašklebil bolestí.

Hans křikl na Jochena:

„Tak mi pomoz, sakra! Vidíš, že nemůže!“

Společně se jim podařilo ho obrátit. Pak nalámali větve a u jednoho smrčku z nich udělali něco mezi křeslem a lůžkem a muže do něj uložili. Všichni při tom supěli námahou, muž navíc ještě sténal a sykal. Hans měl jednu ruku celou od krve, pořád ještě zvolna prýštící z letcova levého rukávu.

Raněný si je oba chvíli prohlížel. Pak ztěžka řekl Hansovi: „Ty... deutsch? Německý?“

Hans kývl. Muž se pokoušel zhluboka dýchat. Při tom si je znovu zkoumavě prohlížel. Pak se pokusil usmát.

„Moi...“ začal, pak odevzdaně vzdychl a začal lámanou němčinou. „Já... já pilot...“

Zdravou rukou se pokoušel dotvořit význam slov. „Éroplán... vrrr... německá kanón pifpaf a bum! Éroplán bum a... a ruka bum... Já... já paradesant... dolů... a kanón zase pifpaf a... a noha bum a já zem bum... rozumíš?“

Hans rozuměl. Jochen taky. Až moc dobře.

Zeptal se:

„Vy Američan?“

Pilot zavrtěl hlavou:

„Français... Francie.“

Pozoroval, co to s nimi udělalo, pak cukl rameny, pokusil se o úsměv a pak o další vysvětlení:

„Francie a... a Rusové... eskadra Normandie – Němen... my dohromady... Rozumíš? Takhle...“ a chtěl zaháknout prsty obou rukou, ale místo toho sykl bolestí.

„Kde já?“ zeptal se s přemáháním.

„Krkonoše,“ řekl Hans a prstem narýsoval ve sněhu, že tady je Německo a tady Čechy a mezi nimi Krkonoše, a tam prst zapíchl do sněhu:

„A tady my. Asi tak.“

Francouz pokyvoval hlavou. Pak s námahou ukázal na sněhu směr a řekl:

„Já Čechy. Ty rozumíš? Tam... Čechy a Rusové a... a Francie přátelé. Kamarádi. Já tam... Musím. Ty rozumíš?“

Hanse to taky už napadlo. Ale jak, sakra? Jak? Odtud to sice bylo jen kousek, hned pod Kloboukem už byl český Fichtenwald (že pro Čechy to je Smrčí, si nevzpomenul, to však teď bylo jedno), ale jak ho tam odtud dostat? Předtím, jak Francouz vyjmenovával, kdo jsou jeho kamarádi, Hanse na okamžik zamrzelo, že... Že ale co? Němce za kamarády ten Francouz určitě mít nemohl.

Do toho se skoro plačtivě ozval Jochen:

„Co teda s ním uděláme, Hansi?“

Hans dostal na Jochena vztek:

„Co, co... Musíme ho nějak dostat do Fichtenwaldu. K nám ho vzít nemůžem. Spočítej si, kolik je u nás nacistů a jak pořád koukaj...“

Hned se mu vybavilo několik tváří a udělalo se mu z toho zle. Kdepak, tam teda ne!

„Ale jak?“ zeptal se zoufale Jochen.

A Francouz řekl:

„Já hlad. Moc rána krev pryč... nic včera žádná jídlo.“

Hans horlivě kýval, že rozumí, a doloval z kapsy kus chleba – to odkoukal od táty, který si každé ráno kromě svačiny brával skrojek chleba na uždibování. Letec chleba spíš spolkl, než snědl. Jako pes.

A v té chvíli se Hans rozhodl:

„Počkáš tu s ním, Jochene. Já sjezu domů a řeknu o tom tátovi. Když nebude doma, zapřáhnu do saní Fuchsu sám. Až se setmí, převezeme ho do Fichtenwaldu.“

„Co ale řeknu našim?“ skoro kňoural Jochen.

„Potom jim to vysvětlíš.“

Hans se postavil a snažil se letci rukama i slovy naznačit, co chtějí udělat. A že přinese jídlo a obvazy. Francouz horlivě kýval a děkoval. Hans už nečekal na další Jochenovy námitky, rychle si nasadil lyže a pustil se zpátky mlázím.

Táta už byl doma a Hans se málem rozbřečel úlevou. Otec ho ani jednou nepřerušil, jen občas kývl a rychleji než jindy bafal z fajfčíčky.

„Bylo by nejlepší,“ pak řekl, „abyste to všechno provedli sami. Protože... však ty mi rozumíš... Musí se to ale udělat rychle, a to můžete jen vy dva... No nic, pojedu s tebou. Ošetřím ho a dovleču na saně, ale do Fichtewaldu s ním už musíte sami. Já budu na silnici hlídat. Matka sice říkala,

že za dnešek tam projel jen pluh, ale na to se nemůžeme spoléhat. Ještě štěstí, že rozcestí na Grünau je až za cípem lesa – nikdo nemůže vidět, kam jsme jeli.“

Bylo dobře, že táta jel. Hansovi bylo hned veseleji – nejvíc ze všeho se bál, že on a Jochen sami dva letce nenaloží a dostatečně neošetří. Táta při tom zjistil, že obě rány jsou nejspíš průstřely. Ta na paži se nezdála tak strašná, stehno ale vypadalo moc ošklivě – s tím si mohl poradit jen doktor. Co nejrychleji.

Vyrazili, až se docela setmělo. Nahoře na nejvyšším bodu silnice se s nimi táta rozloučil – odtud uhlídá všechny zatačky na obou stranách kopce. Znovu Hansovi připomněl, aby zaklepal ve druhé chalupě napravo od silnice, tam že bydlí dřevař Soukup, který několik let s tátou dělal a taky umí německy.

„A hlavně aby nic nejelo proti vám,“ nakonec řekl. „Jestli pojede, svalte Francouze ze saní do sněhu, tu chvíli tam vydrží, a vy řekněte, že vezete půjčené sáně, na kterých jste odtáhli jelena pro pana sturmbannführera Golwitze. Jasný? Tak teda zlomte vaz.“

U Soukupů se pomalu připravovali k večeři. Soukup měl rozložený na lavici staré nástěnné hodiny. Čistil a promazával všechny součástky a znovu je dával dohromady. Čtrnáctiletá Anka pomáhala matce s večeří. U stolu radil dvanáctiletý Vašek o dva roky mladšímu Jirkovi, jak s úkoly, a samozřejmě se při tom hádali. Soukup proto čas od času zavaroval, že je už brzy vyžene na mráz, aby zchladli. Sám se sebou však taky nebyl moc spokojený – celý den v tom mrazu kácel a teď nemohl ty titěrné součástky udržet v prstech.

Pak uslyšeli štěkat Broka, který se od boudy ozýval, jen když někdo chtěl na dvorek. Soukupovi na sebe pohlédli. A jejich děti zastavily ruce i pusy a hleděly na rodiče.

Brok už řádl jako pominutý. Soukup se nerad vydal ke dveřím – v tenhle čas už tu měli v poslední době několik návštěv Němců hledajících Čechy, co tudy utíkali z nucených prací v Říši. Vojáci pokaždé prolezli celý dům a přeházeli kde co...

Od vrátěk do dvora se ozývalo klepání. Proti Soukupovi pak stál kluk jen o málo větší než Vašek. Soukupovi se ulevilo a zároveň – jak to bývá – dostal na kluka vztek, že je tak vystrašil:

„Co chceš, sakra!“

Hans se odvolal na otce a řekl, o co jde, ale musel to opakovat – Soukup od vyhlášení Protektorátu nevyslovil jediné německé slovo, a to už bylo bez pár týdnů šest let. Když ale Hans dokončil, zaklel po německy přesně tak, jak to dovedl Hansův otec. Bylo proč: okamžitě pochopil, do čeho se dostal, a že je nejvyšší čas, aby co nejrychleji otevřel vrata a zabránil tak těm německým klukům postávat s nebezpečným nákladem venku na silnici. Teprve pak vtrhl do domu a udělal rozkazy ohledně uložení raněného, a Ance řekl, aby okamžitě skočila pro doktora, byť ten skok byl tři kilometry dlouhý, a vůbec nebylo jisté, jestli doktor bude doma – měl na starosti pět vesnic a pro svou tatříčku dostával tak malý příděl benzínu, že víc chodil, než jezdil.

Když pilota společně uložili v zadní světnici, Soukup řekl ženě, aby Hansovi a Jochenovi dala najíst, a oběma jim poděkoval za statečnost. A dodal, že vždycky věděl, jací jsou jejich tátové správní chlapi, kteří vědí, kde je jejich místo. Zůstal u raněného, a když Soukupová Hanse a Jochena nakrmila a vypravila domů a vrátila se k raněnému s jídlem a s teplou vodou alespoň na omytí ran, Soukup zrovna odkryl tu ve stěně. Bezděčně zavřela oči a odvrátila hlavu. Francouze však v té chvíli víc zajímalo přinesené jídlo než bolest, a začal hltavě jíst.

„Co s ním budem dělat, prokristapána?“ zeptala se Soukupová zoufale manžela. „Tady přece zůstat nemůže! Němci jsou tu málem jak doma!“

Soukup na to myslel celou dobu, ale nevymyslel nic. Jen pokrčil rameny. Najedený trosečník v pohodlí postele usnul. I tak se mu však v obličeji kreslily bolesti.

Anka se vrátila brzy. Měla dvojí štěstí: že se doktor krátce předtím vrátil a že si mohla vychutnat zázrak svezení autem. Doktor byl už starý pán, mnoho nemluvil, ale o to víc znal a konal. A hlavně uměl francouzsky. Díky tomu všemu Francouze ošetřování ran tolik nebolelo a rozpovídal se. Doktor jen kýval a při tom pečlivě ovazoval rány.

„Copak ta ruka,“ pak řekl, „to je jen čistý průstřel. Ale ta noha, ta noha...“

Francouz mu podrobněji vylíčil, co už Soukupovi stručně věděli od Hanse. Nevěděli ale, že Francouz se na východní frontu dostal ze zajetí. Možná právě tam odtud si přinesl takovou vůli přežít.

„Jak se jmenuje?“ špitla Anka.

„Pierre,“ řekl doktor. „Příjmení jsem mu nerozuměl a taky to teď není podstatné. Daleko důležitější je, že by měl do nemocnice. Copak to ale jde? Když teď řáděj jako pominutí?“

„Vy byste ho nemohl někam odvézt, pane doktore?“ zeptal se Soukup.

„To jste uhod: nemohl. Dnes mě kontrolovali nejmíň pětkrát. Když vidí auto, které není jejich, můžou se zbláznit.“

„Aby nám tu neudělali další Lidice,“ řekla zoufale Soukupová.

Francouz se na to slovo probral z usínání způsobeného injekcí a snažil se posadit. Přitom přerývaně naléhal na doktora:

„Ne, to ne. Půjdu pryč. Vy nic... Půjdu sám, abych nikomu nezpůsobil problémy. Fronta se blíží. Dostanu se k Rusům.“

Doktor vrtěl hlavou. Česky řekl:

„Jo, s tou nohou určitě.“

A přeložil jim Pierrovi řeč.